

educational process constructed on principles of mobile learning, a mobile learning which is not enough for all students. In our view, mobile learning has enormous potential in working with students at different stages of learning with different levels of language proficiency.

REFERENCES

1. Золотарьова І. (2015). Застосування мобільного навчання в системі освіти. Системи обробки інформації, 4, 147-150 Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/soi_2015_4_32
2. Освіта в умовах воєнного стану. URL: <https://eo.gov.ua/osvita-vumovakh-voiennoho-stanu/2022/04/11/>
3. Теплицький І., Семеріков С., Поліщук О. Модель мобільного навчання в середній та вищій школі. Комп'ютерне моделювання в освіті. Матеріали III Всеукраїнського науково-методичного семінару: Кривий Ріг (24 квітня 2008 р.), Т. 3: Теорія та методика навчання інформатики, 20–24.
4. Bransford M., Douglas J. How People Learn: Brain, mind, experience, and school. Washington (D.C.), 2000.
5. Rekkedal T., Dye A. Mobile Distance Learning with PDAs. Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training / Ed. by M. Ally. 2009. Retrieved from <http://www.aupress.ca/index.php/books/120155> (accessed 7 December 2018)
6. Geddes S., Mobile Learning in the 21st Century: Benefit for Learners. 2004. Retrieved from: <http://knowledgetree.flexiblelearning.net.au/edition06/download/geddes.pdf> (accessed 7 December 2018).
7. Sharples, M., Taylor, J., Vavoula, G. (2007) A Theory of Learning for the Mobile Age. In R. Andrews & C. Haythornthwaite (eds.) The Sage Handbook of E-learning Research. London: Sage, pp. 21-47.
8. UNESCO policy guidelines for mobile learning. Retrieved from <https://edutechdebate.org/mobile-learning-policy/unesco-policy-guidelines-for-mobile-learning/>

Науменко С. О.

*Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)*

Головко С. Г.

*Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Із запровадженням у 2020 р. карантину, зумовленого пандемією COVID-19, заклади загальної середньої освіти в Україні, так само, як і в інших країнах світу, перейшли на дистанційну та змішану форми навчання. В умовах збройної агресії та запровадження воєнного стану дистанційне

здобуття освіти набуло особливої актуальності. Набутий українськими педагогами під час карантинних обмежень досвід застосування дистанційних технологій дав можливість оперативно відновити освітній процес в закладах загальної середньої освіти, а відтак – вчасно й успішно завершити 2021/2022 навчальний рік та розпочати 2022/2023 новий навчальний рік в традиційному, змішаному або дистанційному форматі (залежно від безпекової ситуації).

В умовах дистанційного навчання особливої актуальності набуває проблема оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. Згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України (далі – МОН) воно може здійснювати у синхронному (в режимі реального часу) або асинхронному режимі (Міністерство освіти і науки України, 2020, 3). При цьому вважається, що під час синхронного режиму навчання оцінювання є більш об'єктивним. Адже цей режим передбачає оперативний і якісний зворотній зв'язок між вчителем і учнем/ученицею, дає можливість педагогу застосовувати індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти, можливість учню/учениці повторно виконати завдання, забезпечує психологічну підтримку у всіх учасників освітнього процесу тощо. Проте синхронний режим навчання потребує відповідного технічного забезпечення підтримки дистанційного освітнього процесу.

Асинхронний режим дає можливість учню/учениці опанувати матеріал самостійно, виконати завдання та/або тест у зручний для нього/неї час тощо та не випадати з освітнього процесу, якщо не вдалося приєднатися до синхронного онлайн уроку. Найдієвішим, на думку Д. Васильєвої, є біхронний формат дистанційного навчання (поєднання синхронного і асинхронного режимів) (Васильєва, 2022, 80).

Відповідно до рекомендацій МОН під час синхронного і асинхронного режиму учні/учениці можуть виконувати (1) тести та завдання на платформах Googleclassroom, Naurok, Moodle тощо, (2) письмові роботи із використанням відеоінструментів Skype, Zoom тощо та (3) інші види робіт (залежно від режиму навчання) (Міністерство освіти і науки України, 2020, 3).

У таблиці 1 подано інформацію різних дослідників (й організацій) про найпопулярніші електронні освітні онлайн-платформи, соціальні мережі й сервіси, які використовувалися українськими вчителями закладів загальної середньої освіти для організації дистанційного навчання у 2020, 2021 та 2022 роках.

Таблиця 1*

Використання електронних освітніх онлайн-платформ, соціальних мереж і сервісів для організації навчання учнів/учениць у дистанційному форматі

Он-лайн платформи, соціальні мережі та сервіси тощо	Освітній омбудсмен, %	Державна служба якості освіти України, %	Про.Світ, працівники загальної середньої освіти, %	Інститут цифровізації (Інститут інноваційних технологій і засобів навчання) НАПН України, вчителі, %			Інститут педагогіки НАПН України (відділ математичної та інформатичної освіти), вчителі, %	
	2020 рік	2020 рік	2020 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік
Viber	94,0	74,5 - 92,4	92,5	88,2	83,0	78,4	-	37,5
ZOOM	38,6	30,8	23,2	28,5	58,7	65,4	-	-
Skype	10,4	7,0 - 14,2	-	37,7	14,0	8,3	20,6	4,0
Web-сайт навчального закладу	30,0	30,0	51,6	62,7	58,7	23,5	-	-
e-mail	71,5	31,3 - 57,0	71,5	71,5	-	-	-	-
Мій клас	-	-	-	18,5	20,7	19,5	35,5	26,5
Classdojo	2,4	-	2,4	2,4	4,0	1,5	-	-
Telegram	10,0	-	1,1	20,9	13,8	13,3	-	-
Facebook	12,4	6,0 - 31,0	1,5	-	-	24,5	-	-
GoogleApps for Education:	-	-	-	45,5	15,1	20,2	-	-
<i>Google Classroom</i>	47,2	28,4 - 84,0	45,8	-	-	-	-	-
<i>GoogleMeet</i>	-	-	-	-	-	-	7,3	54,2
YouTube	35,0	35,0	63,9	72,9	75,8	73,1	-	-
“Naurok” (На Урок)	9,3	-	9,3	42,7	74,4	84,7	63,6	80,7
Classtime	2,0	-	2,0	6,2	7,7	7,8	19,8	-
Всеосвіта	-	-	-	2,0	64,6	71,0	44,3	60,5
Всеукраїнська школа онлайн	-	-	-	-	38,7	41,6	-	-
Learning apps (Learning.ua)	-	-	-	-	24,7	21,4	25,1	41,0
GIOS**	-	-	-	-	-	-	21,3	12,5

* Таблицю створено з використанням даних (Бурда & Васильєва, 2021, 2, 4; Овчарук & Іванюк, 2022, 15-19; Топузов, 2021, 151).

** GIOS – онлайн платформа для вивчення математики.

Зауважимо, що дані табл. 1 не відтворюють реальну ситуацію в Україні, адже усі опитування, що проводилися, були в режимі онлайн, тому педагоги брали у них участь за власним бажанням. Проте ці дані показують, яким

цифровим освітнім онлайн-платформам, соціальним мережам і сервісам (в межах року дослідження і в порівнянні між роками), надавали перевагу педагоги.

Відтак можна зробити висновок, що у 2020-2022 рр. для організації навчання загалом та з метою оцінювання його результатів, зокрема, вчителі широко використовували Viber, ZOOM, “Naurok” (На Урок), Всеосвіта тощо. При цьому якщо у 2020 р. популярними були Viber, Skype, web-сайт навчального закладу, e-mail, YouTube тощо, то у 2021-2022 рр. – Viber, ZOOM, “Naurok” (На Урок), Всеосвіта тощо. Тобто, у 2020 р. для проведення дистанційних уроків вчителі використовували переважно соціальні мережі й сервіси, у 2021-2022 р. – також онлайн-платформи, які поступово наповнюються і на яких можна знайти тести і завдання для здобувачів загальної середньої освіти.

Проте вибір учителями тих чи інших електронних освітніх онлайн-платформ, соціальних мереж і сервісів залежать також і від предмета, який вони викладають в закладі загальної середньої освіти. Наприклад, у 2021 р. серед вчителів математики був популярний сервіс GoogleMeet (54,2%) (див. табл. 1). Це, зокрема, дає можливість зробити висновок про те, що педагоги проводили уроки в синхронному режимі навчання.

Нажаль, з вересня 2022 р. на сьогодні можливості реалізації синхронного дистанційного навчання суттєво обмежені з огляду на безпекову ситуацію, вیاлові відключення електроенергії тощо.

У статті українських дослідників М. Zhenchenko, О. Melnyk, Y. Prykhoda, I. Zhenchenko (Zhenchenko, Melnyk, Prykhoda & Zhenchenko, 2022) здійснено аналіз восьми українських електронних освітніх онлайн-платформ (Mobischool, Освітній портал «Класна оцінка», «Мій клас», Classtime, «Всеукраїнська школа онлайн», «Єдина школа», «Евклід», «Pidruchnyk.ua») та висвітлено їх переваги і недоліки. Зокрема, наголошено, що «основною проблемою українських платформ електронного навчання є відсутність інструментів для спілкування та співпраці, необхідних для забезпечення якісного дистанційного навчання» (Zhenchenko, Melnyk, Prykhoda & Zhenchenko, 2022, 148).

За Д. Васильєвою, під час воєнного стану не доцільно захоплюватися проведенням різноманітних видів контролю (Васильєва, 2022, 82). Навпаки потрібно періодично вкраплювати короткотривалі самостійні роботи навчального характеру (виконання яких займало б не більше 10 хвилин) для «запуску процесів самоконтролю, самоаналізу та самооцінки» (Васильєва, 2022, 82).

Отже, дистанційне навчання, що реалізується в українських закладах загальної середньої освіти впродовж останніх трьох років, стало надзвичайно важливим інструментом у забезпеченні доступу учнів/учениць до освіти. Проте є труднощі з його впровадженням в умовах воєнного стану та щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

З огляду на проблеми в організації дистанційного навчання в умовах воєнного стану актуальним є проведення після його завершення загальнодержавного дослідження, мета якого полягатиме у виявленні чи опанували учні/учениці весь той матеріал, який вони повинні були опанувати з 2020 р. в умовах дистанційного навчання. Це дасть можливість отримати ґрунтовну інформацію щодо реального впливу дистанційного навчання в умовах карантинних обмежень та воєнного стану на рівень освітніх досягнень учнів/учениць та ухвалити адекватні рішення з метою адаптації освітніх програм, усунення прогалин та коригування результатів навчання здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурда, М. І., & Васильєва, Д. В. (2021). Стан дистанційного навчання математики у 2020-2021 роках. *Математика в рідній школі*, (4), 2-6. Відновлено з <https://lib.iitta.gov.ua/727923/>.
2. Васильєва, Д. В. (2022). Особливості дистанційного навчання математики під час війни в Україні. In О. І. Безлюдний (Ред.), *Наука. Освіта. Молодь: матеріали XV Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих науковців* (с. 80-82). Умань: Візаві. Відновлено з <https://lib.iitta.gov.ua/730939/>.
3. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Лист «Щодо проведення підсумкового оцінювання та організованого завершення 2019-2020 навчального року»*. № 1/9-213. Відновлено з <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-provedennya-pidsumkovogo-ocinyuvannya-ta-organizovanogo-zavershennya-2019-2020-navchalnogo-roku>.
4. Овчарук, О. В., & Іванюк, І. В. (2022). *Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022» аналітичний звіт*. Київ: ЦО НАПН України. Відновлено з <https://lib.iitta.gov.ua/730808/>.
5. Топузов, О. М. (Ред.). (2021). *Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи: аналітико-методичні матеріали*. Київ: Педагогічна думка. Відновлено з <https://lib.iitta.gov.ua/726079/>. doi: <http://doi.org/10.32405/978-966-644-596-7-2021-192>.
6. Zhenchenko, M., Melnyk, O., Prykhoda, Y., & Zhenchenko, I. (2022). Ukrainian E-Learning Platforms for Schools: Evaluation of Their Functionality. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 23(2), 136-150. doi: <https://doi.org/10.19173/irrodl.v23i2.5769>.

Онопрієнко О. В.

*Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)*

НАЗРІЛІ ПРОБЛЕМИ В НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ, ПОРОДЖЕНІ ВИКЛИКАМИ СЬОГОДЕННЯ

Питання якості освіти та якості освітніх результатів нині загострилось і набуло нових сенсів у зв'язку з численними викликами, зумовленими надзвичайними та масштабними за своїми наслідками ситуаціями – спочатку тривалими пандеміями, а потім – воєнним станом у країні. Передбачувано, що результати навчання учнів упродовж двох останніх років погіршувались і,